

expressè deductum est in contractum, cum presumptio, vel interpretatio non adiungantur in claris, hinc pro nullitate actus respondendum est, ut ex alio Barthol. numer. 3. Salgd. num. 4.

Rationes dictæ quinta sententia cum respondentibus ad contraria videtur apud citatos Autores, cum enim ille articulus peculiarem doxis materialm non continat, sed indistincte qualcumque casus, & contractus complectatur, incongrua proinde, ac evagatoria est eius formalis tractatio, quam ita compendiose gubata sufficiat, ut ad notitiam corum, quæ ad materialm pertinent facilius deveniat.

In duobus autem dos ab aliis differre videtur; primò nempe quad peccatum amissionis iuxta primam rigorans sententiam, quam est in hac parte nullatenus recipiendam bene probent Barthol. in dicta leg. s. ammissione. 4. & Salgd. num. 21. atamen ubi recipienda est in aliis casibus, adhuc nullatenus admittenda est in causa doris, tanquam in actu necessario, neque à meritoria voluntate resultante, arguere iuxta hunc sensum recte procedere possunt ea quæ ex Bald. Novell. & Jo. Baptista de S. Blas. in quarta opinione dicta sunt.

Et secundum quod utilitatem, seu effectum ex huiusmodi alienacione restulantem, in aliis enim casibus, quia nihil agi dicunt, proindeque ius à persona cedentis non abdicitur, hinc propriece cedens, & non cessionari est emolumenntum; non scilicet in dote, quoniam si uniuersitudo iusto ususfructus in dote datu est, emolumenntum ramen medii temporis erit viri, non autem donans in compensationem nomen matrimonii, tanquam in restauratione dannorum, & intercessione, luxa notos terminos text. in cap. fabrizer, de iuris, per ea quæ de fructibus feudi impetraverit in dote deducta sunt supra, disser. 146. quoniam etiam in aliis actibus indifferenter ex causa oneraria idem procedere videatur saltem loco dannorum, & intercessione, quoniam illi in quem cesso facta est credere potest cedens hoc licuisse; maximè si in cessione accedant plaustra modernis temporibus de style in quibuscumque cessionibus adiici solita, nempe licuisse, & licere facere cessionem, illamque esse bonam, validam, &c. Justitia siquidem, ac aquitati repugnat, ut pretio, vel proprietate, cedens ex facto male gesto commodum reportare habendi rem & partium, ad ea que in simili notatur in materia, iurabitur, C. de iure, empte.

Et bene verum, quod illud intercessione taxandum non videtur ad mensuram fructuum, sive utilitas, quam medio tempore emptor, vel cessionarius perceperit, quoniam cum agatur de iuriis vitalitiis, in quibus propter periculum mortis soleat excessivus, ac frequenter pro medicato plus, hinc proinde iustitia non est, ut in artifice emptor petiverit non subiectus talem fructum petat, sed modicè, ac habita dicta ratione periculi, si sit ratione etiam vitalitiis legatur taxandum interesse apud Seraphinum decis. 714. in his & adiutori sub istis, arrebatibus ad materialm officiorum, disser. 17. quod solum recipiendum venire in causa, quae cessionario probabilitas cedentis affectione credere potuerit, atque in bona fide, vel latente non mala fuerit veritas; fecus autem si in mala, quia sciens ab inicio cessionis esse iniquum, vel ex facto sibi noto, vel ex defectu forme, aut alias ex disponibitione iuris omnino clati, & certi, tunc enim dicunt esse in culpa, idoque culposum non petit cuncta, & intercessione, ut in empore censu, tunc, quae ab inicio licet alienam, vel incapacem est receptum ex occiduo in sua materia subit. de ced. disce. 13.

Quod autem dicunt de ultructu, generaliter procedit in quibuscumque alius servitibus, de quibus Barthol. dicta leg. usfructu. num. 8. & seqq. aliquid iuriis personalibus ut iure, loca monitione vacabili, censu vitaliti, societas officiorum, pensiones temporales, dirictus, seu emolumenta officiorum, & similia, cum inter unum casum, & alterum nonnulla dignoscatur ratio differentia.

Efectus autem illius in perfectione, an feliciter ipsius ususfructus, vel eius commoditas, ut facti est, deducuntur in contractum, sicut plures, quorum ille est pricipius expirationis regulandi, quoniam ubi ius validè in aliis transferitur, cum hic translatur, tanquam ex priori ususfructu extinguitur, ac alterius nova creatione, ususfructarius ex integrō confitit dicatur, hinc proinde sequitur quod per illius, non autem per transferentes mortem, vel alium casum ususfructus finitur; fecus autem est ubi sola commoditas translata sit, quoniam cum tunc eius ususfructus in persona cedentis adhuc residat, idcirco per

eius mortem, vel alium casum exprimat, non autem est mortem cessionarii, qui ius cedentis commoditatis ad heredes transmittit, ex deductis per Castill. d. 49. n. 17. & per 10. Barthol. in d. 1. usfructu. n. 3. Oicade cessione. n. 3. 4. 5. n. 25. & 27. & cest conclusio aboluta quotidie practicata in pensionibus Ecclesiasticis, quæ nisi cum beneficio Apostolico formiter transferantur intertium, residere dicuntur in persona primi pensionarii, quamvis hic alteri commoditatem cedentis, & habetur etiam subit. de jure. offic.

Ide quod verum, sive ususfructus de tempore cessionis fuerit iam corporis in cedente, sive non, quia iroque casu militat eadem ratio permissio, quod dicunt Mariana, & de Marinis suprad in tercia opinione relati; eorum enim opinio, necrationem habet, nec autoritatem, sicut quidem textus in. s. ususfructus. quæ. ff. de novat. loquitur in causa delegationis, quæ supponit consentium eius, qui debitor est ususfructus, & sic proprietatis, cuius consentium accedit, sequeitur transmutatio, ut scilicet consenserit extinctus antiquus ususfructus, ac novo creatus in persona translatur; ex qua extinguendus est, ibique textus optimam præbationem in materia translationis pensionum Ecclesiasticarum quotidianè deduci solitam, quoniam nempe debitor non gravatur, dum incertum est, an transferens, vel translatus prius defecere debet.

Alter et effectus, quod in causa translationis ipsius iuris, non potest amplius translatory facta transerentis praediti; non sic est in translatione commoditatis, quoniam si transerentis tale quid agat, ob quod ususfructus de iure finitur, dummodo non agatur de acta mere voluntario sonante in simplicem conventionem cum eiusdem iure debitore, utique cessionario commoditatis prædicatur.

Si etiam pensionis, postquam pensionis commoditatatem cedens alteri, matrimonium contrahat, seu dilectionem commitat, aut habuit clericalem dimittit, vel similem actum gerat, rurc dicendum videtur pensionem extinguit, quoniam eius commoditas alteri cessa fuerit, ut pro absoluto in similibus terminis pensionis futuram. 129. part. 1. re. & admittitur per Salgd. d. cap. 43. per tot. & habetur in sua materia subit. de pensione præterit in Alban. Prout si fedaturius, qui feudi commoditatem alteri cessit, feloniam committit, utique feendum huiusmodi, cessione non obstante, devolvetur, & sic de singulis.

Solum etiam isto causa cessionarius actionem habebit contra cedentem de evictione, quæ licet in his materia non praeterit, ubi ex morte naturali cedens, vel alio causa non culpo, extinctione, vel devolutio, & quoniam est evictio oriens ex natura rei de iure non praestanda, recte tam punitur ubi excessivus, vel alter casus cessionis provenient culpa, & facta cedentis, quamvis ad causam directè non ordinato, ut optimè in terminis feudalibus admonet. Gloria in cap. 1. ff. rursus quibus modis feud. amisit. verbo ad Dominum, quam lequantur ibidem Bald. & Alvarot. n. 3. Andreas sub verbo vel potius quam ad libellum, num. 20. & alii congettati per Mangl. de evict. quæf. 128. numer. 26. Rosenthal. de feudi cap. 9. conclus. 29. in fin. ut scilicet concessio per fundatorem subiecto mediante pecunia, vel equipollenti, non potius subiectus agere de evictione, si feudum Domino ageratur per mortem, vel alium casum non culpo; fecus si ob fellionem, vel alium casum ab eius culpa originatum, quoniam ut ex Bald. adiutori Thom. de Mar. degener. & qual. feud. 111. 2. part. 2. numer. 128. cum verba transcribit Rosenthal ubi supra, inter concedentem, & concessionarium videtur id convenientem, ut quoniam res apud illum ex sua natura, fine ipsius culpa, & facta durare posset, debeat durare ppter ipsius, quoniam vita naturaliter emisit censetur; atque per illam, & alias rationes, cum Franciscus Canonici nuncupatus Malcambrinus, Innocentii X. subdaturius, ac iniunctus familialis, Cardinalia Dignitatis propediem proximus, ex coniuncta fortune infabilitate, ob quedam crimina (ut fama sicut in officio perpetrata capite plexus est), per annum vero ante ea commodiuitate cuiusdam pensionis titulo onerio cedens Francisco Antonio de Luca tunc Archidiacono Melphiteni, postmodum Episcopo Anglorum, nunc Archiepiscopo Nazarenus mihi ex mutua dilectione, plurimum fratris charitatis, obtinuit condemnati eiusdem Malcambrinus ad restituendum id quod pro dicta cessione acceptum erat, quamvis inopia cesse fecerit victoria effectum, sicutem mortis per manus iustitiae dicitur voluntarie mori, ac delinquendo per quasi contractum ad mortem se voluntarie obligare, ut bene Castracan. de

societ.

societ. offic. cap. 29. num. 11. in fin. cuius fundamenta, & rationes approbat Rota apud Zacciam de Societ. offic. de cest. 54 per 10.

Si vero actus transerentis, per quem juris cessionis fuerit, est pure voluntarius, non per viam delicti, vel actus de iure cauans amissionem, sed per viam conventionis, & paeti, quia nempe ususfructarius proprietario ususfructum renuntat, vel ipsum validè proprietati consentium in alium transferat, ita in translatory iure novum, prævia extinctione prioris, creat dicatur, & tunc intrat major difficultas, ac huiusmodi actus cessionario commoditatis præjudicet; atque videtur ita distinguendum.

Ait agitur de conventione facta cum ipso proprietario, & seu cum ipso ususfructus, vel alterius iurius personalis debitore, per viam remissionis, aut cessionis, vel alterius actus extinctivi; aut de conventione facta cum tertio per viam venditionis, vel cessionis, aut dationis solutum, seu alterius actus translatory, primo cuius si ususfructarius, vel simili, qui sui iurius commoditatem alteri cesserat, adhuc non fecit cum proprietario, vel alio huiusmodi servitutis debitor actum agnitionis prædicti iuri, ita ut justè debitor cedat ius non alicui agniti, & tunc est subdistinguendum, ad avorem prioris cessionarii commoditatis prædictis observantia adiecta sit hypotheca, necne; si enim deficit hypotheca, ita ut cessionarius solam personalē habeat, atque remissum sit ius ex causa meri lucrativa, & tunc quia prior cessionarius contendit de causa oneraria, & debitor vero de nullo lucro, utque actus importat tota præiudicium tertium, videtur intrare de plane termini textus in 129. 3. ff. que infra. et. cedens. cum concord. eodem sit. Atque ab hunc effectum observanda est differentia norabilitatis inter huiusmodi commoditatis speciales cessionarium, & alios generales ususfructarii cedentis creditoris quamvis hypothecarios; ab illis etiam proprietarius, vel alius, cuius commodio non agnitione cedit, recte potest se tunc ex capite non agnitionis, quamvis absque causa, & iure lucrativo facta, ex regula texti in leg. qui autem, ff. que infra. et. cedens. cum concord. & isto modo per cessionarium, vel creditorem commoditatis, utique hypotheca pretendi non potest, quia necessaria est hypotheca ipsius iuri, vel res fructuum productivitati, quae supponit deficere; altero vero modo tamquam flantes de parte ipsa reproducentur distincti, ac principaliter in contractu deduci, iuxta terminos textus in leg. & que non sunt 15. ff. de pign. leg. posterior. 11. ff. de futura, ff. qui potior. in pign. habeantur, & ad hunc effectum necessarium est omnius ut fructus nascantur in dominio debitoris, cum in eis imprimis non valeat character hypotheca, nisi prædictus character dominii debitoris, in cuius dominio non possunt nasci fructus concepti postquam res producent ab eius dominio exiunt, ita non intrat, ex iis quae in similibus terminis adverterit Salg. d. 43. n. 38. & seqq.

Si vero favor cessionario adiecta sit hypotheca, & tunc pariter subdistinguendum est, an ius de quo agitur sit in commercio, & hypothecabile, necne; si enim ex dispositiōne legis, vel hominis talius ius hypotheca est incapax, ut sunt de iure, pensionis ecclesiastice, officia, feuda, & similia, necnon accidente prohibitione hominis sunt bona emphyteutica, & fidicommissaria, & similia, & tunc dicendum venit idem, quod supra dictum est in cessionario habente solam personalē, quoniam idem est non habere hypothecam, ac eam habere nulliter constitutam ob rei incapacitatem; sed si tunc sit hypothecabile, ut particularis cessionario remaneat tunc, eodem modo, quo in sequenti causa iurius iam agniti noratur, quoniam per cessionem agnitione inducta sit.

Et ex his, ac aliis deductis supra, dis. 146. regulanda videtur decisio questionis, tractata per Rot. decis. 129. part. 1. recent. & per Lotter. de rebus. lib. 1. quæf. 42. ex num. 19. ac Salgd. dict. part. 1. cap. 43. per tot. & quoniam hinc in aliis videatur aequivocare, an scilicet cedens, vel excedens aliquam penitus Ecclesiastica in beneficium titularis postquam eius commoditas alteri cessa fuit, prout & decadentie venient quæstiones, ad dominus directus, cui per feuera datum, vel emphyteutam res fuit refutata, vel successori in feudo, vel emphyteuti, ac fidicommissario, & primogenitura, cui preventiva refutatio facta est, teneantur ad onera refutari; non tamen complectendo refutaciones feudorum Regni Neapolitanii factas proximè successuris, in quibus cum refutatiis ad instar succidentis post mortem debet habere qualitatem hereditatium refutantiis quod operæ uile tunc contradic, exinde sequitur quod diversum iudicium veniat, & haec quoad cessiones, vel alienationes existivat.

Quo vero in alienatione, ac cessione translatory factas, postquam huiusmodi iurum commoditas alteri cessa fuit, aut primus cessionarius munitus est hypotheca, que afficiat ius in alium translatum, quia nempe sit hypothecabile, ac in commercio, & tunc nulla difficultas dignoscit.

videretur, ut habens hypothecam possit eam contra quicunque exercere; aut non haber hypothecam beneficium, vel quia non sit contractum deducta, vel quia res, seu ius translatur illam non admittat ex dispositione legis, vel hominis ut supra; & tunc excepto subfidiario remedio revocatorio ex interdicto debitis, que in fraud. credit, omni alio remedio destitutus videretur; siquidem bonorum indifferentiem alienatio ob debita in actione personali non est de jure prohibita, neque creditoribus in sola petitoria datur action contra tertium; bona vero differentia est de natura non recipientia hypothecam abique afferunt Principis, vel alterius, transfeuerunt libera, & immunita in translatariis, qui ius, ac dominium suum principaliter metuntur dicitur, non a transferente, sed a Principe, vel alio praestante afferuntur, qui alienationem informare dicuntur, eique spiritum ad animam preberet, atque ita passim servatur in officiis, que cum afferunt Principis alteri resignata libera transfeuerunt in Registariis, vel in locis monitionis, & similibus; ut in sua materia sub titulo de Regalibus ad materiam officiorum, & locorum monitionis.

Hoc omnia recedit procedunt respectu eorum, qui usufructus, vel officii, aut servitutis, seu pensionis, vel alteriusjuri personalis huiusmodi sunt domini, ac iure proprio possessorum; secus autem respectu eorum, qui sunt simplices confidantiarum; istorum etenim gesta, & causas nulatum est, quod ei iuris modis discurrendo, potius cum involvere, quam elucidare videretur, id eoque pro facilitate concessa fuit, ut quotidie practicamus in pensionibus, que super beneficiis Hispaniarum reservari solet ad communum Ital., vel alterius diversarum nationis sub fiduciariorum nomine alicuius nationalis nuncupati sefa di seru; illi enim tanquam nudi confidantiarum nisi gerere possunt, quod praejudicet, quinimodo per eorum mortem, vel mutationem statut pensiones non vacant, Merlin. decif. 56. plene Rota in Toletana pensionis 15. Januarii 1646. Duncto inter duas decisiones 75.

Neque videri debet quod extra propositos dotis matrem hanc perfracta sint, quoniam in dotibus, qua super officiorum, vel gabellarium, aurum censum vitalitatem, & locorum montium vacabili, five societatum officii, allorumque peritonialium iurum emolumentis constituti solent, de his frequenter disparati contingit, & que ex dictis terminis generalibus decidenda sunt, id eoque congruum; ac opportunum est ea noscere.

Prout videamus in pulchro capitulo posito per Capye. Latr. decif. 182. volum. 2. ubi enim concessioner Princeps facultatem cuidam benemerito officiali, ut officium suum pro domine filie tradere posset futuro sposo, ut in effectu traditum fuit viro, qui brevi post matrimonium contractum ante illius consummationem obiit, unde queretur, an officium vacaverit, ut regulariter per mortem vacat, & secundum huius negativa ex rationibus in dicta decisione deducit, ea potissimum, ac primariaratione, quod officii concessio vera facta fuit ad commodum, ac emolumenm multieris, ut pro eius doceatur, collocatum autem fuit in persona viri confidentialiter ob incapacitatem multieris publica officia exercere non valens, ut apud Autobrem, qui si articulatum tractasset cum dictis magis proximi terminis pensionis ecclesiasticae confidentialiter, forsitan frictus, ac melius eam decisionem comprobasset; intelligendo tamen de illa confidentiali provisio, que cum scientia, & voluntate Principis, vel habentis potestem fieret, secus autem de confidentiali inter partes, quia nempe emerit quis officium de propria pecunia, & ad proprium commodum, sub alterius nomine, vel ipsius, cum reservatione dispositionis, atque ut dicti foli etiam reservatione decerit, sic enim non subiaceat periculo voluntaria alienationis, sed bene subiaceat alteri mortis naturalis, vel civilis, seu cuiuscumque casus contingens in persona dicti fiduciarii, ob quem de iure, atque de officio, vel alterius iuris natura vacatio resulteret, ut in dicta sua materia sub tit. de Regalibus.

Hic praecognitus, quod licet generalia, latet tamen, ut primit, ad hanc particularē materiam deferire possint, atque propius ad eam accedendo, peculiarius huius discursus inspectio est, an dato usufructu, vel alio huiusmodi iure personali in domine, illa considerare dicatur in ipso iure, vel potius in sola communitate uscachet, idque ad plures effectus, illum praefitem restitutions, quid nempe restituendum, ac etiam ad effectum expirations, ut sciat per cuius obitum, an feliciter viri, vel mulieris tale ius existaret dicatur.

le, quod commodum resultans ex his emolumentis in formam redactis potest congruum censeri, & tunc dicendum venit illud tanquam formam delectum esse, ut bene probat idem textus in l. 4. in dubio autem nullis, vel pluribus hinc inde concurrentibus conjecturis, itau cunctis animis judicis reddatur, tunc presumptio capienda erit ipsius iusta primam partem distinctionis, ut nempe ipsum ius datum censetur, ut per Menoch. lib. 3. prof. 19. nu. 5. allegantem Jo. Andr. ad. p. qui tale quid non dicit, sed bene id probat litera alter text. in d. 1. datis fructum ver. 1. s. 1. ibi, & nisi appearat alia putare se ipsum ius in dicta effectionem fructus.

Aut iura predicta dantur formaliter, itaut accidente conseruare proprietas, vel alterius, ad quem pertinet, ipsum ius ad virum transferri dicatur, quia nempe locu monitionis vacabilia, que apud Hispanos vocant Juras por vida, seu census vitalitatis, & similia, ita viro resiguntur, quod sub eius nomine intestentur, atque super eum vita tanquam de novo constituti dicantur, quod etiam ex parte occidentis in officiis venialibus, & tunc nullatenus hac intraret, sed censendum est ipsius iuris estimationem in tanquam quantitatem

viro in dicto traditam esse ex preambula venditione eidem facta iuxta pretium, quod vel iusta publici fori, & commercii taxam (ut frequentius est in officiis, & locis monitionis) vel secundum unam opinionem juxta etatem alienatis secundum terminos text. in l. hereditatum, ff. ad. 1. f. ad. 2. vel iusta alteram veriore, de qua dicto ius. de Regal. decif. 30. & 31. usum, & congruum erit judicandum; ab sonum omnino est, ut decadente viro, per cuius obitum talis calclus predictum exipiat, mulier penitus indorata remanere debet; neque propter eam ex hoc censetur viro prejudicatum, quia commodum etiam eadem viro resultare potest recte iuste jus ad eum vitam, quamvis uxori decadat, seu alijs matrimonium solvatur, ad text. in l. 4. ff. de novaz. Nisi ramen intestatio in persona viri facta sit ex necessitate euidem iuris qualitate confidentialiter, ac in formam gratiam uxoris de contento Principis, vel intercessari, iuxta calsum apud Capyc. Latr. decif. 182. supra recentrum, quia nempe agatur de officio, vel jure, quod per secundam exerciti non possit, unde necessaria sint etatio in persona alienis viri, itau viro decadente, non per hoc officium vacet, vel ius cesser, quia tunc veritati presumptio predicta a cedere debet, vel etiam vacet, ubi constet taliter esse certam voluntatem partium.

Sed ubi, vel ex iure presumptio, vel expressa probatio confitimus ius, leat alius iuris communitatem in dicto esse datum, ita ut in calvo foli matrimonii vel venia restitendum nisi idem ius, & tunc adhuc illud, vel eius communitas suam recipere debet estimationem, vel iusta pretium a foro, & commercii iuri taxatum, attento tempore matrimonii, vel uxori alios modos rupra recentes ad effectum luci, seu donationis propter nuptias, que ex communi uero a dorsi quantitate regulatur, ut advertitur in materia iurorum.

17. Ex his, ut iam superius est dictum, resultat etiam decisio iuris super expiratione, quoniam si ipsius ius formale transferri in virum, tunc per eum obitum expirare dicitur, secus autem si sola communitas, cum tunc ex vita uxori, vel alterius dorantis, in cuius persona tale ius restitutio, ex parte obitum regulanda.

18. Occasione praemissorum, congruum etiam hinc videretur querere, an promissa in causa doris habitatione, & mensa ad vitam, vel ad certum tempus in domo donantis, ut frequenter contingeret, sit tale commodum habitationis, & mensa dicatur continere dorem in sorte, itaut eus estimatio in calvo foli matrimonii veniat restituenda; & in hoc affirmativo, ut sit restituenda dicta estimatio tanquam fors, post alios ab eis allegatos firmari. Castill. lib. 4. quod. contr. cap. 60. num. 20. Fontanell. de past. nupt. claus. 7. glof. 3. pars. 1. p. num. 40. & seqq. de Marin. refol. quod. 9. vol. 1. Merlin. de pignor. lib. 3. q. 51. nu. 87. Verum id non ita simpliciter capienda videtur, sed iuxta prudentis judicis arbitrium, penitus conjecturis, & facti circumstantiis, ex quibus persistendum sit quid partes voluerint, prouindeque ita distinguendum venit.

Aut viro nulla dos tradita est, vel fatus exigua, itaut matrimonii oneribus ex penitus incongrua videatur, & tunc ex ratione dicti text. in l. 4. ff. de past. dotal. alimenta ex parte, quia nempe bona fin extra territorium vel de dicto domino aliquis Ecclesia, five quod non concurret utraque subiecto personarum, & bonorum, juxta ea, quia in hac Statutorum materia nota sunt super dyc. 143. five ex defecta portatis, quia sit statutum Civitatis recognoscens superiorum, ut in specie advertit Grat. discepta.

ANNOT. A D D I S C. CXLVIII.

E Sr notarum supra ad dyc. CXL. ubi allegatur dyc. 5. de Regal. cum ibi annot. num. 48.

De Statutis prohibentibus alienationem, vel transiit bonorum in forenses, an capiant casum dotis in eius causam dari possint haec bona viro forensi necne, quomodo, & quando.

S U M M A R I U M.

1. De distinctione statutorum prohibentium respectu forensium matrimoniorum, vel dotis.

2. De Statuto prohibente matrimonia cum forensibus remissive.

3. Sub Statuto generaliter prohibente alienationem in forenses, an comprehendatur datus in dicto.

4. Mulier nuptia extra parviam retinet civitatem propriam.

5. Sed etiam de foro, & domicilio viri, illumque retinet etiam vidua.

6. Dato quod dos non veniat sub dicta prohibitione, an valeant pasti de lucro ad favorem viri forensis.

7. Dato estimaria dari non potest forensi, vel prohibito, cum ita in eum fiat alienatio.

8. An tunc locis pignori, & an constitutio dotis vicietur, ac de aliis effectibus praesertim circa fructus ex dictis bonis perceptos.

9. De Statuto expressè prohibente dari in dicto bona forensibus, an valeat, distinguuntur plures causas.

10. An mulier ex parte acquiratur actio pro doto restituzione ad bona viri.

D I S C. CXLIX.

F Requens est usus hujusmodi Statutorum in Italia, modis autem edificis; alienum sunt prohibent oneribus, ne matrimonio contrahant cum exteriori sub pena amissionis bonorum, que possidentur in eum territorio, & incapacitatem ad alia obtinenda; alia sunt simpliciter prohibent alienationem in forenses, alia vero magis in specie vetantia ne bona dari possint in dicto forensibus.

Ita verbo inspecto procedit cum presupposito, quod circumscripta particulari ratione dotis, vel matrimonii Statutum sit alias validum, ac efficax; si enim illius inefficacia resulset ex aliatione, quia nempe bona fin extra territorium vel de dicto domino aliquis Ecclesia, five quod non concurret utraque subiecto personarum, & bonorum, juxta ea, quia in hac Statutorum materia nota sunt super dyc. 143. five ex defecta portatis, quia sit statutum Civitatis recognoscens superiorum, ut in specie advertit Grat. discepta.

discept. 245. num. 37. & seqq. nuncianis labor est de doris pecuniaris privilegio inspicere, quoniam si quocumque alio causa cessat prohibito, fortius cessat in dote; ideoque evagatoria nimis est in inspecto alias occasione forensium negotiorum habita super hujusmodi Statutorum efficacia contra ecclesiasticis activè, & passim, vel super eorumdem indefinita intelligentia, cum hæc doris pecuniarum tractationem non percutiant.

*3. Stricè igitur ad materiam doris distinguendum est; aut enim veram in primo casu prohibitions matrimonii, & de illo ceteris relatis agit *Boss. de matrimonio*, cap. 11. §. 17. & cadit tractatio in sua materia *sub iur. de matrimonio*. In secundum autem casu prohibitions alienandi in genere, aut bona datur inestimata, & tunc certum est dorem non comprehendendi sub Statuto; quidquid enim sit de illa questione, an sub Statuto generali prohibitorio, ac odiolo comprehendenda causa doris ab aliis speciali mentione necne; unde tenentes negativam hanc rationem assignant, quæ alia concilientes rationes concurrunt.*

*Una est, quod ab hujusmodi prohibitions censetur exceptus casus doris, tanquam necessarius ex ratione textus in l. fin. Cod. de litigiosi. & Aut. res que, Cod. com. de legat. Clat. lib. 5. præl. trim. q. 81. Statut. 5. n. 9. Boss. dict. §. 17. n. 141. & in specie obligations jurisdictionalium, vel aliorum honorarii ad favorem forenum ex causa doris non obstantibus Constitutionibus Sistri V. & Clem. VIII. ac aliorum Pontificum, Rota decr. 32. n. 5. & seqq. p. 5. rec. & est regula generalis, ut alienationis prohibitionem comprehendat scilicet neccesarium, sed ineligibilem de voluntario, p. peto, §. prædictum de legat. 1. alienatione, f. famili. excusand. & conferunt que habentur in materia euphemistica a dicitur. & a tera qua cum doris inestimata dominium remaneat penitus nullum, non dicuntur in forenum, vel alias prohibitorum transferre bona, ut in punto talium Statutorum Altogr. cons. 3. n. 35. lib. 1. & latius Censul ad test. in l. un. C. si quis Imper. §. 30. num. 26. cum seq. etiamque mulier ad vitæ domiciliis le conserat, quoniam nuptia extra partem, judicialibus exceptis, ac illis quæ retrahunt ab obsequio viri, retinet in reliquo bonis patrum & civilitatem, Batt. in l. fin. §. item referuntur, vnu. 5. & seqq. f. go. municip. Tiraqu. alios congerent. L. connubii. sub num. 37. Cyriac. contr. 292 n. 33. & seqq. Merlin. decr. 228. n. 4. Rovit. dec. 75. ubi bene quid efficit etiam civis partis quoniam visuad apud propriam originem patriam reverti, atque cum distinctione favorabilium ab odiosis admittit Altogr. d. conf. 97. num. 15. & seqq. 31. 112. & seqq. lib. 1. & habetur *ub. iur. de regul. discr. 83*. Ac etiam certior ratio deducit discr. 83. Ut feuda pro ipsam multum in dorem ingrediatur dapi possint; unde liquet permissionem istam non provenire ex particulari doris privilegio, sed ex rationibus generalibus, ob quas Statuti dispositio celsit; quare si vellemur in cau quo utraque ratio celer, quia nempe mulier non sit civis, & actus non sit necessarius, vel quia docente potest hujusmodi opus ex bonis non prohibitis mode adimplere; tunc permittenda non est alienatio, quæ favore doris permitti censetur, quatenus necessitas, vel Reipublica utilitas posset, ut in terminis *Authenticæ res que*, notatum est supra, dicitur. 146.*

Sed dubitari potest, an permitta doris constitutione, permanentia etiam pactum de illius lucro in toto, vel in parte propter virum forenum faciendo, acque negativam fraudare videtur in simili superiori notitia de feudi, quæ permittit ab ipsam fedataria dari in dorem inestimata, abque tamē lucro, cuius pactum alia adjectum viciatur.

Contrarium ramen videtur dicendum in praesenti, quod pactum lucri ex more Regionis necessarium respiratur, quia nempe ita frequentius matrimonio contrahi soleant, neque ab hujusmodi pactis facile redditum virum invente; militat enim isto calo præmissa ratio alienandi ex causa necessaria, se cur autem si pactum à contractu non relictum omnino voluntarium dici valeat, quia tunc nulla ratio subesse videatur, cur Statutarum prohibito celer, cum ut alienatio mōre voluntaria, quam neque ipsius doris favore subtiliter dictum est supra, isto autem casu pactum hujusmodi remanere viciatum dicitur, ut in feudi est dictum, ex regula generali, ut pacta non respectiva substantiam, sed accidentia, vicientur, & non viciant.

Porrò si bona dentur in dorem estimata ea vera estimatione, quæ facit empionem, & tunc, cum utraque præmissa ratio defit, dicendum est omnino prohibitionem intrare, quia cum tunc doris in pecunia constituta dicatur, atque bonorum assignatio patitur venditionem, vel puram donatio-

*nem in solutum sapiat cum translatione totalis dominii in virum forenum, vel alias prohibitus, hinc proinde Statutum de piano intrare videatur, neque mulieris civilitas aliquid operari potest, cum nullum dominium apud eam remaneat, neque aliqua necessitas cogat ad ita contrahendum, cum imò doris natura, ac mulieris indemnitati magis conveniat bona in speciem tanquam fundum dotaalem pro dote assignari, ideoque nec imaginari libertatis prædictum matrimonio fieri dicitur, ut etiam *supr. dico. 146.* de feudi dictum est.*

Si vero de facto estimata bona data fuerint, dubium autem sit, an agatur de vera estimatione operante venditionem, vel potius de improoria, ut scaturit vel alio, & tunc capienda est in interpretatio pro validitate actus juxta regulas generales delicti, ac nullarum in dubio exclusivas, quavis ad alias effectus regula sit, ut in dubio præsumatur estimatio vera; sed si clare soner estimatio in emptione, & venditione, tunc duplex intrat inspectio, una quadam personas à Statuto illatas, & altera quadam interesse partium contrahentes rationes concurrunt.

*Una est, quod ab hujusmodi prohibitions censetur exceptus casus doris, tanquam necessarius ex ratione textus in l. fin. Cod. de litigiosi. & Aut. res que, Cod. com. de legat. Clat. lib. 5. præl. trim. q. 81. Statut. 5. n. 9. Boss. dict. §. 17. n. 141. & in specie obligations jurisdictionalium, vel aliorum honorarii ad favorem forenum ex causa doris non obstantibus Constitutionibus Sistri V. & Clem. VIII. ac aliorum Pontificum, Rota decr. 32. n. 5. & seqq. p. 5. rec. & est regula generalis, ut alienationis prohibitionem comprehendat scilicet neccesarium, sed ineligibilem de voluntario, p. peto, §. prædictum de legat. 1. alienatione, f. famili. excusand. & conferunt que habentur in materia euphemistica a dicitur. & a tera qua cum doris inestimata dominium remaneat penitus nullum, non dicuntur in forenum, vel alias prohibitorum transferre bona, ut in punto talium Statutorum Altogr. cons. 3. n. 35. lib. 1. & latius Censul ad test. in l. un. C. si quis Imper. §. 30. num. 26. cum seq. etiamque mulier ad vitæ domiciliis le conserat, quoniam nuptia extra partem, judicialibus exceptis, ac illis quæ retrahunt ab obsequio viri, retinet in reliquo bonis patrum & civilitatem, Batt. in l. fin. §. item referuntur, vnu. 5. & seqq. f. go. municip. Tiraqu. alios congerent. L. connubii. sub num. 37. Cyriac. contr. 292 n. 33. & seqq. Merlin. decr. 228. n. 4. Rovit. dec. 75. ubi bene quid efficit etiam civis partis quoniam visuad apud propriam originem patriam reverti, atque cum distinctione favorabilium ab odiosis admittit Altogr. d. conf. 97. num. 15. & seqq. 31. 112. & seqq. lib. 1. & habetur *ub. iur. de regul. discr. 83*. Ac etiam certior ratio deducit discr. 83. Ut feuda pro ipsam multum in dorem ingrediatur dapi possint; unde liquet permissionem istam non provenire ex particulari doris privilegio, sed ex rationibus generalibus, ob quas Statuti dispositio celsit; quare si vellemur in cau quo utraque ratio celer, quia nempe mulier non sit civis, & actus non sit necessarius, vel quia docente potest hujusmodi opus ex bonis non prohibitis mode adimplere; tunc permittenda non est alienatio, quæ favore doris permitti censetur, quatenus necessitas, vel Reipublica utilitas posset, ut in terminis *Authenticæ res que*, notatum est supra, dicitur. 146.*

Sed dubitari potest, an permitta doris constitutione, permanentia etiam pactum de illius lucro in toto, vel in parte propter virum forenum faciendo, acque negativam fraudare videtur in simili superiori notitia de feudi, quæ permittit ab ipsam fedataria dari in dorem inestimata, abque tamē lucro, cuius pactum alia adjectum viciatur.

Contrarium ramen videtur dicendum in praesenti, quod pactum lucri ex more Regionis necessarium respiratur, quia nempe ita frequentius matrimonio contrahi soleant, neque ab hujusmodi pactis facile redditum virum invente; militat enim isto calo præmissa ratio alienandi ex causa necessaria, se cur autem si pactum à contractu non relictum omnino voluntarium dici valeat, quia tunc nulla ratio subesse videatur, cur Statutarum prohibito celer, cum ut alienatio mōre voluntaria, quam neque ipsius doris favore subtiliter dictum est supra, isto autem casu pactum hujusmodi remanere viciatum dicitur, ut in feudi est dictum, ex regula generali, ut pacta non respectiva substantiam, sed accidentia, vicientur, & non viciant.

Porrò si bona dentur in dorem estimata ea vera estimatione, quæ facit empionem, & tunc, cum utraque præmissa ratio defit, dicendum est omnino prohibitionem intrare, quia cum tunc doris in pecunia constituta dicatur, atque bonorum assignatio patitur venditionem, vel puram donatio-

*tuta respicere primam speciem Statutorum prohibientium contrahi matrimonio, ideo de illis dicendum idem, quod de illis habetur in dicta sua materia *sub iur. de matrimonio*; licet enim dos ad matrimonium non sit præcisè necessaria, attamen quia moraliter, ac frequenter est talis, cum non soleant matrimonia contrahi sine dote, hinc proinde idem est prohibere dotes genericam constitutionem, ac ipsummet matrimonium.*

Si vero prohibitor ad certam bonorum qualitatem, seu speciem est testicula, quia nempe prohibitor fit dari exercitum ex causa dotes bona jurisdictionalia, seu generaliter stabilita, & tunc cum Statutarum dispositio potius Republica bonum, ac rationabiliter conservacionem hujusmodi bonorum inter subditos, quam irrationabilem odium nuptiarum cum exercitu videatur; neque exinde libertati matrimonii prejudicium causatur, quoniam recte poterit mulier bona possidens, aquæ fontes collocati cupiens, illa persona capaci distraheret, acque premium date in dote, hinc proinde indubitate videatur talium Statutorum validitas, ac efficacia quadamnatecum actus, ardeat cogendum mulierem extra patrem quam nuptiam ad ponendum bona extra manus incapaces.

Et ex eidem rationibus etiam videatur certum locum esse penitus per Statutum indicatus, quia si est validum, & servandum, ergo luendu sunt penitus pro illius observantia adiecta, irridicibilis enim est ea lex, que inobligantes habent imponitos; ideoque hodie extra controversiam, utpote hodie per Constitutionem Urban. VIII. de anno 1637. & alios confirmatoriam Innocentii X. de anno 1650. in quibus nominatum sub penitus prohibetur dati in dorem tenetibus bona jurisdictionalia, & stabilita sub gravibus penis, ergo declaratur etiam a Papa, cui libertatis matrimonialis defensio principaliter incumbit, has leges non esse tali liberae prajudiciales, ut adverterit etiam occasione jurisdictionalium d. discr. 146.

*Sed nunquam, vel raro datu casus hujusmodi pecuniarum, quia cum ut plutonium istis casibus pena percutiatis palmarum bonorum dominas, quibus vel ratione minoris erat, vel ratione ignorantis, seu reverentia majorum, aliquis de causis in historiis congeturis per Cyriac. contr. 291. 448. 449. & 451. competit restitutio in integrum, ideoque ira redundat excusabiles à pena, à qua si faciliter admittitur excusatio; alius enim est accere a lucro, aliud vero præservare animo, & pena, juxta ea, quæ in proposito habentur *ub. iur. de matrimonio* idecupre non multum videantur impetrando, dum matrimonii, vel successoriis tractatu potius congrua est, quam dote, qui nil in hac re videatur habere pecunias; licet etiam quarti soleat, an mulieri forensi queratur actio ad bona probita pro restitutio dotes, superflua tamen videatur quæstio; tum quia mulier acquisit viti civilitatem, ideoque civis effici dicitur excedere per Rovit. d. decr. 75. Altogr. d. conf. 93. & Cyriac. locis allegatis; tum etiam quia mulier agentis pro restitutio dotes non contendit de bonorum dominio ad effectum acquisitionis, vel retentionis, sed de simplici hypotheca ad effectum distractionis, que recte in cives, & capaces, prout quilibet alia responsa sub hasta, distrahi potest.*

ANNOT. AD DISC. CXLIX.

*D*e prohibita alienatione in forenes agitur d. discr. 77. & 83. de Regal. discr. 39. de alien. & contrall. prohib. & hoc tit. in T. II. d. discr. 194.

Constitutio dotes, an requirat scripturam, vel affiam formam ad ejus constitutionem, & probationem, & quando dicatur constitutio ipso jure muliere simpliciter primo, vel secundum nubentem.

S U M M A R I U M.

1. Dotes constitutio non requirit scripturam publicam, sed per privatam, vel etiam sine scriptis, & alios generales probationis modos probari potest.

2. Per conjecturam etiam, & presumptions probatur.

3. In quo sit privilegiata dotes in materia probationum, & quomodo ab aliis materiis differat.

4. Quomodo procedendum in hujusmodi probationibus attendatur, & de conjecturis exclusis, seu contrariis.

5. An simplex promissio de constitutio, vel verba enunciata probent dotes constitutionem.

6. Instrumenta dotalia, an possint in Regno reassumti in-

forma probante cum minori solemnitate quam so- lita.

7. Solemnitates Statutarie requisite in instrumentis, & contrallibus, an requirantur in dote.

8. Mulieris secundo nubentem certa ipsi ore constituta ea- dem dos matrimonii præcedentis.

9. Etiam si mulier sit minor, prima dos valide consti- tua censetur etiam constituta secundo viro absque alia solemnitate.

10. Quia ubi prima dos est ex officia, an prima dispensatio prostat etiam pro secundo matrimonio.

11. Si prima dotes constitutio facta in occasione matrimonii nulli, an tunc procedat regula.

12. Solemnitates requisite statuta in prima constitutione, an sufficiente pro secunda constitutione facia.

13. Si primis nuptiis dedit omnia bona in dote, an ea- dem dos censetur repetita pro secunda.

14. In secunda tacite constitutione, an censentur repetita omnia pacta, omnesque conditiones prime.

15. Si prima dos constitutio in quantitate, que deinde sit mutata in pecunia, an secunda dos censetur constituta in quantitate, vel societate.

16. Extante Statuto, ut mulier simpliciter nubens censetur de statu omnibus bona in dote, se pro priori matrimoniis constituta fuit certa dote, an hec vel potius omnia bona censetur data pro secundo.

17. An angustum dotes censetur etiam datum secundo vi- ro in dote, & n. 24.

18. Si primus matrimonii sit carnale, secundum vero spirituale, an tunc prima dos censetur repetita pro secunda.

19. Conclusio, ut prima dos censetur secundo viro constituta, an procedit viro sciente, & qualis scientia requie- ratur.

20. Procedit item dicta conclusio in dote proxima, id est con- sistit pro matrimonio proxime precedenti.

*21. Item procedit conclusio in dubio ex *sola iuris presumptio-* ne, non concurrentibus contrariis probationibus, vel presumpcionibus, & que conjectur sufficiant.*

22. Prout non procedit in presumptionum filiorum primi matrimoniis, quia declaratur.

23. Pala prima dotes, an possint alterari in secundo matrimoniio in presumptionum filiorum remissive.

24. An lucra dotalia, & argumentum ex primo matrimonio resultant, veniant sub dote secundi matrimonii.

25. Aliæ limitationes remissive.

26. Primus dotes constitutio in dubio non presumitur nisi pro- batur, ideoque mulier primoloco simpliciter nubens non censetur eius bona in dote dedita, quia matrimonium esse potest sine dote.

27. Idque verum etiam si mulier in passa esset eius bona à vi- posse, & administrari.

28. De conjecturis, ex quibus dotes constitutio excluditur, & ac censendum est dote non esse constitutam.

29. Si inter duos fratres sicut fororum permittatio, quia unus ducat sororem alterius, & c. an censetur hinc inde aliqua dos constituta.

30. De conjecturis, ex quibus tacitae dotalia constituta in omnibus bonis, vel eorum parte.

31. Boni mulieris descripti solent sub nomine viri, & ideo eorum descriptio in estimo sub nomine viri non facit dotalia.

32. Dos constituta occasione alterius matrimonii non effe- diuntur, an censetur tacite constituta pro eo matrimonio, non quod deinde contractum fuit.

33. Per verba inducatur dotes constitutio, seu affirmatio remissive.

34. Simulier sit dotes, & potest sibi dote constitutere, at- tamen contractum matrimonii non potest vir cum cogere ad dote sibi constitutam.

35. Ante calculi vir possit viri denegare alimenta, vel eam expellere.

DISC. CL.

*C*um dos in materia probationum non habeatur in ju- re coagulata, sed quoddammodo potius privilegia, constituti merito potest, regula generalis, ut quemadmodum certi contractus, sed cum per scriptum publicum, sed etiam per privatum, aut sine scriptis per testes, alioque probationis modos justificari possunt, ita possit etiam dos. Unde propterea textus in l. ad exactionem, & l. cum circa, Cod. de dot. promiss. & l. unicua. & ulterius, vers.

vers. nem patet. C. de rei uxori. art. disponentes dotem sine scriptis quoque constitui posse, nil contineat videtur specialis, sed maiorem ex probacione ejus, quod de jure jam competebat; Prout quavis vulgare sit axioma, ut dotis constitutio etiam cum indicis, ac presumptionibus possit probari, ex deductis per Mafcard. de probat. concl. 205. numer. 5. & 6. Cyriac. contrav. 29. numer. 17. Rot. decisi. 316. num. 1. & 2. part. 2. diver. & 195. nu. 2. part. 2. recent.

attamen idem in aliis contractibus non denegatur; Neque in jure causam et certam probacionis speciem competere datur, que non competit aliis actibus, ut obseruat Soccin. Jun. conf. 12. num. 15. lib. 2.

In eo autem dos videret ab aliis contractibus differre, quod leviores probaciones, five vetas, five presumptions admettit, ut obseruant allegatos apud eumdem Mafcard. 3 ubi supra; Quod tamen procedere dicendum est, non ex privilegio, lex natura dotis, quiesmete contractibus differentia, ut vehementer presumptionem refutantem a communii confuetudine, juxta quam non solent hodie contrahit matrimonia aliquis dote, que presumptione licet sola non sufficiat, aliis tamen presumptionibus, vel viceversis presumptionibus suffulta plenam probacionem constitutere videret.

Ei sic dos ab aliis actibus in contractibus in eo differt, quod iniustitia vigeret ex presumptione, que ex natura actus vigeret in illis; Quod sane intelligendum est quod substantiam tamen ubi tractatur de probanda dotis constitutione facta 4 per ipsamfem mulierem, vel cum, cuius de jure proxima & necessaria sit causa dotandi, quia de facili presumitur gelatum id, quod de jure fieri debet, ac etiam quoad quantitatem ubi ea est congrua & verisimilis, ac talis, quod a taxanda per judicium longe distaret, lecens autem si ageretur de probanda constitutione dotis facta per extraneum ad id non obligatum, vel de probanda quantitate inferiusim, scilicet ob obseruant Barbo. 1. part. 1. num. 18. Merlin. libr. 2. contr. 59, ideoque ista ratio non videtur uita; Meliorum tamen tractat Paris. de Poco ubi supra, quod cum Constitutione predictae probacionum facultatem coangustantes sint odiolae, ac iuris communis correctio, tacito non debent comprehendere calum dotis adeo in jure privilegiatum, ut nulla etiam stipulatione accidente peti possit; Si enim petitur, ubi nulla stipulatio adeo, multa magis ubi illa adeo, sed minus solemnis, licet ista ratio sua etiam paratur difficultates, dum de tempore, quo dicta Constitutiones proderunt, ius commune in Regno non erat notum, vel recessum ex dicta decr. 195. part. 2. recent. & melius in Roman. a. 115. Jan. 1548. coram Collo, inter suas decr. 40. ubi etiam habetur considerandus esse alias contrarias presumptiones, illam praeterit orientem ex inferiusim negligientia, quia nempe diu conuges acquererint, ac fortunato praesente dotis constituta, vel redactionem constitutionis ad scripturnon curaverint, maxime attenta communii hodierna confuetudine, ut dores antequam matrimonia contrahantur per scripturam factem privatam constitui soleant.

Non potest igitur in hac materia certa regula praestabti, sed tota residet in arbitrio judicantis, ex facti circumstantiis, ac stricto omni ex verisimilitudine regulando, atque ad istam casum distinctionem principaliiter advertendum est, dum ex toles declamata legalis facultatis mifera, mos est scribentium, authoritates in unis terminis loquentes ad aliorum probacionem deducere; Aliud enim est agere de probanda dotis constitutione necessaria in obligato dotare, aliud vero in extraneo ex liberalitate; Atque aliud est agere de probanda solutione dotis constituta, seu coadjuvanda viri confessione, aliud vero de probanda ipsa substantia constitutionis, quos terminos vidi sepius confusos.

*Coniectura autem aliqui videri possunt apud Cyriac. contrav. 29. & seqq. Boffi. de date cap. 9. & numer. 138. & cap. 8. numer. 96, cum numer. 99 ubi de contractibus dotis constitutione; Et illici soleant plerique interdotis specialia illud annetere, quod sola promissio de constitendo importet constitutionem probacionem, attamen id probacionis matrem non percuit, sed illam actionis, quia alia ex-hujusmodi promissionibus generaliter forte non competens, ita competit forte, dotis, ut infra, *dissentia sequenti*, dummodo ipsa promissio perfecte probetur; Propter quod dicitur de verbis enunciatis, seu commendatis, alias de futuraria non obligatoriis, pro parte hunc effectum operanticibus, ut etiam infra, dicto discute, sequenti, partem non probacionis, sed actionis privilegium continet, dummodo tamen ipsa verba plene probentur;*

*Quinimo & rigorosius ista duo, vel similia, ex quibus dotale privilegium ex jure dispositione resultat quoad probacionem omni privilegio definita esse debet, atque iuxta generales juris terminos communis regulanda sunt, ne contingat dari cumulum plurium specialium circa idem, contra vulgaram regulam *text. in l. 1. Cod. de doce promiss.**

*In jure Neapolitano credunt multi dotem privilegia tam esse in hac materia probacionum, quoad reaumptionem instrumentorum in forma probante; Cum enim per Constitutionem illius Regni, que incipit *Instrumentorum roborum*; cautum sit instrumentum non posse dici in forma probante, nisi ultra Notarii, & Judicis habeant etiam subscriptionem duorum testium sive infra, & trium si ultro duodecim unciarum summam contineant, sufficiere tamen subscriptionem duorum, ubi tres sunt necessarii in instrumento roborum, dixit Adden. ad Aflie. in d. Compt. verbo testes, lib. 1. *A.* Cumque per Constitutionem que incipit *Rajos omnes*, mandetur, ut instrumento non possint reaum, nisi superventibus Notario, & uno teste, vel duobus testibus, id non procedere in instrumentis dotalibus firmant Affili. in dicta Constitutione Bajouls, numer. 76. Paris. de P. de reaump. instrum. rub. 13. num. 30. & per rot. Rotiv. pragm. 1. a. 11. fin. 171. atque admittere videtur Minutus conf. 18. num. 2.*

Ponderando autem istas authoritates, Addentes ad Aflie. moventur auctoritate Saliceti. in l. fin. C. de jure. dot. 7. ratione volentis, ut Statuta prescribentia instrumentis, vel contraictibus certam solemnitatem, non comprehendant dotem, ex regula, ut dos non comprehendatur sub generali dispositione Statuti, nisi de illi statu mentio; Ita vero Saliceti traditio est minus vera, ut alibi supra adverterit, & in specie obseruant Barbo. 1. part. 1. num. 18. Merlin. libr. 2. contr. 59, ideoque ista ratio non videtur uita; Meliorum tamen tractat Paris. de Poco ubi supra, quod cum Constitutione predictae probacionum facultatem coangustantes sint odiolae, ac iuris communis correctio, tacito non debent comprehendere calum dotis adeo in jure privilegiatum, ut nulla etiam stipulatione accidente peti possit; Si enim petitur, ubi nulla stipulatio adeo, multa magis ubi illa adeo, sed minus solemnis, licet ista ratio sua etiam paratur difficultates, dum de tempore, quo dicta Constitutiones proderunt, ius commune in Regno non erat notum, vel recessum ex dicta supra, dicit. 142.

Alia etiam videtur considerabilis ratio, quod cum hujusmodi solemnitates desiderentur ab fraudis, vel fallitis suspicione, cessare videtur haec suspicio in case dotis habentis praesentem veritatem, primordium ex ipso matrimonio, quod sine dote contrahi potest, sed non poterit; Ideoque ex his rationibus non potest recendendum ad dicta conclusionem huiusmodi per Saliceti. ubi supra, & Bal. Nov. de dot. part. 6. p. 47. & alios allegatos per Merlin. dicta contr. 6. in principio, quam receptum dicunt Barbo. ubi supra, & Cotel. de donat. contemplat. matr. tom. 2. tral. 2. dicit. 1. speciali q. num. 8. ut nempe Statutum aliquam prescribens solemnitatem in instrumentis, vel contraictibus, non comprehendant causam dotis, licet id fortiter impugnet Merlin. ibidem, cuius unica auctoritas hujusmodi receptionis traditioni pravaleret non debet, praterquam in suo eculo solemnitas super feudis, in quibus dos privilegia non videtur, nam in reliquis ex predictis rationibus conclusio videtur fundata.

Modi autem recognoscendi scripturam privatam, vel attendendi tenuis dicta super dotis probatione, videri possunt in specie deducti per Fontanell. p. 207. clav. 6. glo. 3. part. 7. Boffi. de dot. dicto cap. 9. num. 15. cum seq. qui non videntur hic rependere, quoniam cum nil pricipuum habeant in dose, sed tamquam convenientes omnibus actibus, indifferentibus, ac terminis communibus regulandi sint, hinc proinde in his dotalibus observationibus dicunt non oportet.

Maior igitur praesentis materiae inspectio versati videatur, non circa probacionem, que ut supra parum a regulis generalibus deviat, sed circa presumptionem, ac faciliter muliere simpliciter nubentem, dos de jure in ejus bonis constituitur, atque distinguenda sunt ulteriores nuptias contractae per mulierem, que occasione praedictum, dotem semel habuit constitutam, a primis nuptiis, seu talibus, quae alieni non habebant precedenter confirmationem; Primo enim causa secundarium nuptiarum regula est, dotem priori viro constitutam censem

datam

datam secundo ipso jure absque alia expressione, ad text. in l. datom que, 31. & l. divis. 41. f. de sur. dot. que jura licet videantur logui de codicis matrimonio per diversum aliquo tempore sublatio, vel impedito, communitatam omnium traditione recepta sunt etiam in matrimonio diverso, ut ex Cyn. in Autent. quoniam C. de res uxori. action. Bart. in questione 7. incepit. mulier, & alii, plene Menoch. lib. 3. presumpt. 6. num. 25. & seqq. & conf. 5. Mantic. de tacit. lib. 12. tit. 15. numer. 5. Hodie. in l. hac edit. alii quest. 23. in principio. Boffi. de dot. cap. 8. num. 121. Barbat. de Divis. fruct. part. 2. cap. 3. num. 95. Gregor. decisi. 188. num. 2. ubi Adden. Buratt. decisi. 274. numer. 5. & 6. Merlin. decisi. 287. num. 1. & in pluribus aliis apud eundem euidentem resolutionis confirmatoris, Rot. decisi. 527. numer. 15. pars. 5. recent. apud Merlin. de pignor. decr. 6. & seqq. in princ. & decr. 74. ac alias passim, cum sit conclusio non admittens controverias.

Ampliatur primò hoc regula, ut procedat, etiam mulier est minor alia de jure prohibita dotem sine solemnitate constitueri, nam si female valides dos est constituta in primis nuptiis absque alia solemnitate, censeatur in aliis nuptiis repetita, Menoch. dicta pref. 6. num. 8. & seqq. & alii ibidem allegatis, quia non dicitur tradit nova dos, sed antiqua renovari.

Ampliatur secundum ratione etiam dos esset excessiva, quocies in primis nuptiis fuit validè constituta, vel quia obtenta Principis dispensatio, vel quia tunc non aderat moderatio potest superventus, Boffi. d. cap. 8. num. 123. & per rot. decr. 127. numer. 15. pars. 5. recent. & est dictum supra, 10. & 12. num. 6.

*Quod tamen videtur minus verum, cum in omnibus Monasteriis certa dos ordinaria stabilita sit, neque ad ingressum mulier admitti solet ex decreto generalibus Sacrae Congregationis Regulatum negotio propria abesse, quod dos deposito, vel assignatione; Licet enim ob professionem, restinca bona mulieris quamvis obventa occasione dotis carnalis, adhuc Monasterio queratur, quocies non veritam in dose profectitia, quae remaneat in dominio partis, satistramen expedit, an bona dicantur assignata Monasterio, sub titulo dotis, vel querantur de jure ratione professionis ad plures effectus, praeferunt in causa transitus de uno Monasterio ad aliud, de quo *sub iii. de Regularibus*.*

Eadem conclusio limitatur primò ut procedat secundo viro scientem primam dotis quantitatem, seu qualitatem Ruini in Rubr. ff. foliis. mar. num. 207. Menoch. dicta p. 1. & seqq. 142. Boffi. ibid. num. 130. dictamque Ruini traditionem committere effe receperat dicit Rot. apud Merlin. de pignor. decr. 64. num. 3. ubi ramen num. 6. declaratur id procedere ubi ignorantia est inter jufa, & probabilis, secus autem si supina, & crassa, proindeque ibidem. num. 4. et seq. excluditur ex longa cohabitacione coniugum, ac administratione bonorum extradat, quoniam si de his notitiam habuit, multa magis condensum est, habuisse de dotalibus, dictamque limitationem admittit etiam Mantic. dict. tit. 15. rautab. ab eantiquam nimis recepta non videatur in foto esse recordendum; Sed caro, vel nunquam videatur ad praxim deducibilis, quia nulli, vel rari sunt, qui viduas ducant abie praevia diligenter informatione dotis tradire primo viro, dicta vero scientia non hebreicè sumenda est ita debet facie praelatim qualitatem, vel quantitatem, sed sufficere videatur quando scientia veritatis proxima.

Limitatur, seu declaratur secundo, ut procedat regula quadam dotem proximan, id est viro proxime defuncto, omnifluit, non quod eam, qua forte pro aliis nuptiis antecedentibus effet constituta, ut pluribus exornat Menoch. dicta p. 1. & seqq. 6. num. 37. et seqq. Mantica num. 17. Ludovic. decr. Per. 99. num. 17.

Tertio limitatur, ut procedat in dubio ex sola iuris presumptione, secus autem accidente contraria probacione, ut literam probat textus in dicta l. datom 3. ff. de jure. dot. & est alias apud omnes absolutum, reprobatoria contraria probacione, qua nedium vera, sed etiam presumptiva, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam, quae nati or est, & frequentior in hac materia, potius est facti, quam iuris, in videndo felicit, an confessus de hujusmodi probacione, praeferunt ubi per conjecturas, & presumptions fieri praetendit, & an adiuste tales presumptions, que presumptions regule contradictria vincant; Quia vero in materiae conjecturalibus est impossibile certam regulam tradere, venit metidio totum remittendum praeferunt, & coniecturalis admittitur; Unde quoniam,

ad text. expressum in l. penult. Cod. de dotis promiss. & latè ad compotab. Barbol. in tertia part. libr. I. numer. I. Bossi. de dot. cap. 9. numer. 16. sed hoc non privilegium nullius, vel modicæ utilitatis videtur hodie per favorabiliorum dispositio-

nem text. in l. unic. in princ. C. de rei uxor. alii ut in qua-
cumque dotis promissione subintelligatur hodie stipula-
tio.

Quod privilegium nedum viro competit, sed etiam ipsam mulier contra virum, ut latè prosequitur Bar-
bol., qui docte juxta morem ostendit utilitas adhuc ho-
die resultantes ex dicta l. penult. C. de dotis promiss. Quodque illius dispositio non est omnino inutilis, vel abrogata,
ut probare videatur text. in §. fuerat inßt. de action. & ab-
solute supponit Merlin. de pign. 3. quest. 47. num. 1. sed
quia de his nunguam, vel tārō contingit in foro controver-
ti, ac bene tractantur per eundem Auctorem, ideo ad eum
habita relatione campum scholasticum dimitto de cipso in-
genii exercitatione disputandi, maximè quia, vix datur
caus, ut pro observanti pacti nudi sit opus recurrere
ad privilegia dotis, quamvis veretur in causa sub dispo-
sitione dicta l. unica non comprehenso, cum de his
Canonico in quoquaque causa competat actio, vel etiam
ex alio iudicis officio ei tributarū executio, ex Affl. deci. 121. & alii.

Promissio item de date constituenta sua loco copi-
tationis, ac par actionem, Barbol. a. part. 3. num. 2. & seq.
Affl. deci. 61. ubi Ursil. Cancer. lib. 3. var. cap. 15. de re-
num. num. 253. Cyriac. contr. 429. numer. 1. Surd. conf. 457.
num. 13. Glut. obserat. 48. num. 23. Bossi. de dot. c. 2. num.
34. cum seq. quidquid enim fit in alias actionibus, & praeterea
an promissio de domando, fit donatione, quia se relata agunt
Fontanel. de part. cap. 4. gl. 1. a. part. 4. ex numer. 20. Castil.
controz. part. 2. cap. 3. Capyc. Latt. consil. 29. Addit. ad
Buratt. deci. 719. l. A. & henr. Rot. deci. 58. part. 6. re-
cent. & in sua materia sub tit. de donat. in dore autem re-
ceptum est, ut promissio de donando, vel de date consti-
tuent habeatur pro donatione, seu constitutione.

De simplici constitutione dubitantes scribentes abunde re-
lati per Barbol. d. 3. part. 3. leg. prima num. 13. & seq. &
Bossi. dicto cap. 9. numer. 17. & cum seq. apud quos constat ve-
riorem esse negativam, ut nempe non sufficiat ad producen-
dam actionem, donec remanet in puris terminis pollicita-
tionis, & non transit in pactum ab ipsa muliere, vel quo-
cumque alio acceptatum; Licet enim regula sit ut absenti
actio non queratur, neque pro altero alter posset stipulati-
o, & ea tamen cest fatorum, quatenus si fatorum mulieris,
vel viri agatur, ad text. in l. cuius. 3. foli. mar. & l. unica.
§. accedit. C. de rei uxor. alii. Batt. conf. 123. num. 2. Barbol.
loc. supra citas, cum concord. per Mantic. de tacit. libr. 14.
tit. 28. num. 24. & seq. Bossi. de dot. cap. 9. num. 45. Et hec in
casibus explicitis.

Ubi autem actus conceptus est per verba ambigua, &
enunciatiæ prolatæ, ita possit dubitari, an proferens
voluerit, necne doctorem promittere, seu constitutire, tunc
major oritur quæstio, in qua quidem, quidquid in scho-
lis disputando dici possit, verius est, certam regulam tra-
di non posse, sed sicut ex conjecturæ, ac facti circumstan-
tis prudenter iudicis arbitrio fore decidendam; Siquidem
ex textu in l. 2. C. de dotis promiss. leuiter est glori-
siderit, definiuntur recepta conclusio, ut verius est glori-
siderit, & in hunc fenum tabulari posse videntur dicta per
Mantic. de tacit. lib. 13. tit. 10. num. 36. neque alias eius
dictum est ut subtestibile.

Verum cetera extranei propensionem, id non ita simili-

citer meq. iudicio capendum est, sed totum iudicis arbitrio

remittendum, qui penitus facti circumstantiæ rationem

tamen promittuntur perterreunt, an scilicet ille nugari

voluerit, vel scilicet promittere, maximè ubi qualitas mulie-

ritis cui fit promissio est talis quod verisimilitud. ad causam

potest referri; Si enim ablique aliquo matrimonii tra-

statu puella non sufficienter provisa de doce, quis certam

rem, vel quantitatim promittat, videur omnino capien-

da interpretatio, ut in causam dotis promissio confinatur,

maxime ad removendam suspicione delicti, quod

noncēdum ad aliquem malum finem talis promissio facta sit;

ad quod excludetur, vel etiam in ponenti hujusmodi

iniqui promissoris, regulariter, & in dubio iudicis

arbitrium pro actus validitate videatur interponendum.

8. Prout si ille, qui verba enunciatiæ in laudem, & con-
mendationem profert, sit de illis, quibus onus, vel cura
dotandi incumbit, quia scilicet sit pater, vel frater mu-
lieris, qui dicat ipso, ut eam ducat, quoniam est bene
tamen

ramen hinc accident in foro disputanda, vel quia semper causa promissionis exprimi solet, quia in omnibus factis acitibus ad promissionibus soler hodie interponi juramentum, quod causa defecum supplet iusta sententiam aliquorum, de quibus Gratian. discept. 413. numer. 48. Zanch. de oblig. C. de rei uxor. alii ut in qua-
cumque dotis promissione subintelligatur hodie stipula-
tio.

Secundum autem casu, quo à traditione, vel assignatio-
ne inceptum est, puta quia dicatur do fundum, assigno
predium, &c. Et tunc subdividendum est, an agatur in
ter dante, & mulierem, vel inter mulierem, & virum; Primo respectu non intrat dubitatio super validitatem actus,
quoniam simplex datio, quamvis causa non expresa,
tonat in donationem, neque de jure inventur prohibita;
ideoque non referit a præsumatur, necne causa dotis; dif-
ficultas est solutio ratione cause defecientis, an felicitate
debet actus resolviti ob non impleram matrimonii conditio-
nem, sub qua res censetur data quoties in causam dotis
dato facta est; sed de hoc habetur sub ea materia, ab
& quando datum, vel promissum ea causa dotis fonet in
donationem puram, vel matrimonii conditionem contin-
eat.

Quare agendo solum de causa inter virum, & mulierem,

ad effectum bona in dotem, vel parahermata data cen-
tentur, quidquid disputandum diversificantur deduci-
ti per Barbol. d. part. 3. 1. numer. 67. & seq. & Mantic. d. lib.
12. tit. 10. ex numer. 32. Bossi. numer. 110. cum seq. ita vide-
tur refutative dicendum; Aut hujusmodi datio, vel assigna-
tio fit per mulierem, vel alium eius nomine ante matrimonium
contractum, prævio tamen eius tractatu, vel in
ipso actu matrimonii, alia date expresa non constituta, &
tunc indistincte referenda est dato ad causam dotis, five
mulier utatur verbo dare, five verbo tradere; Ita enim
distinctio verborum, tradita per Bald. in l. fin. C. de fin. que
fine cert. quant. & relata per Barbol. ubi supra, num. 67. & Bossi.
c. 8. num. 107. & 111. videatur incongrua, quia cum hujusmodi
actus ambiguus soleat in plurimum fieri inter personas sim-
plices, acidotas, improbabiles omnino videatur, ut voluntas
descendunt sitib. ab verbis fabuli diffinzione, que ne-
que omnibus juris professoribus est nota.

Sicut autem si dos in aliis bonis expresa constituta fuerit,
qua cum expreßum faciat cesare tacitum, vel ali-
quam ratione expreßum excludat præsumptionem in
reliquis, ut supra est notatum, hinc verba per mulierem
prolatas videntur capienda in expreßam administrationem
dotem, quam juxta terminos textus in l. fin. C. de pael.
convenit, mulier viro facere volute de bonis extrador-
bus.

Aut dato, seu assignatio fequira est post matrimonium
contractum, & tunc, quamvis magnam rationem conti-
nere videatur distinctio Bald. in eadem l. fin. ut nempe si ma-
ritus fit dignus a doce censetur in eis causa dotis facta,
fecit est converto; verius tamen videatur certam regula
dari non posse, sed rotum remittendum esse. Judicis arbitrio,
regulare ex conjecturæ, & facti circumstantiæ, tam
a priori, quam a posteriori regulandis, ex quibus versum illos
partium voluntas deducit Valeat, aqua ad hanc effectum
considerata sunt ea que per Manticam, & Barbol. ubi sup.
d. deci. 57. numer. 84. ubi licet pro majori parte suffragiorum ta-
litas aquitatis in ea causa non fuerit admissa, omnino tamen
admitenda videatur in præsentis, in quo intraret aperta ter-
tia deceptio irreparabilis, ac pietas canit, que ibi non con-
cubrantur, maximè quia si ultima voluntatis subfinis
tum dispositio incerta favore dotis, ex deducitis per Affl. deci.
dec. 57. numer. 1. Bald. in l. fin. C. de fin. que fine cert. quant.
& relata per Barbol. ubi supra, numer. 45. in princip. &
per Menoch. conf. 292. ex numer. 9. ita eadem aquitas abjecta
rigore, qui ex literali dispositione alijius legis considerari
posset, videatur attendenda in contractibus, ubi circumstan-
tiae facti sunt tales, quod aquitatem suadeant, arque ani-
mum judicis ad eam impellant; rarus tamen est iste casus,
id non mirum si de facti authoritates forentes in ejus de-
cione non inventur.

Tertiæ est causa in ipsam mulierem pro se ipsa dotem in
genere promittente, & in hoc relatis hinc inde scriben-
tibus, pro invaliditate actusflare veriorem, ac magis rece-
ptam, late profitebar Barbol. ibid. cui adharet Leotard. loc.
cit. Verum adhuc discepit Mantic. d. tit. 12. numer. 10. apud
quos rationes, & autoritates utriusque opinionis vide-
runt, cum in re parum in foro contingibili non expediatur,
ut vir forensis sit immoretur; decisionem tamen credere
rem regulandum est, codem modo, que in casu proxime
precedenti, ut nempe ruminatis facti circumstantiæ fidej-
scimus favorabilem.

Vel (melius) sumendo hanc genericam promissionem
pro vehementi conjectura, quod mulier bona, qua habe-
tur, mixta communem usum viro in dotem tradere volue-
rit; Et hoc maxime, si aliqua alia concurrente conjectura
illa præterita deducita à posteriore, quod felicitate deinde
longo temporis spatio pafsa fit virum tamquam dominum
bona possidere, ac fructus percipere; Licet enim ista sola
conjectura ex veriori sententia regulariter non sufficiat ex
superius allegatis, attamen ubi cum eo concordit predicta
promissio generica, eam puto efficacissimam; In his enim
matrictis, in quibus plurimum per simplices idiotas, vel
mulieres, ita doctes constitui solent, non sophistica tubili-
tas iuris, sed bona fides, ac verisimilitud partium voluntas
est attendenda; Indubitate tamen isto caſu hæc generica
promissio operaretur quoad eam dotem, que per patrem
in testamento, vel alias mulier erat iam destinata; Si enim
ista sola definitio censetur conjectura sufficiens constitui-
tions, multò magis dum per talen promissionem declaratur
voluntas viri nolentis ducre uxorem indotatum, ac
mulieris voluntis viro dotem tradere.

Card. de Luca, Lib. VI.